

Izbaje vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

LETO—YEAR XXVI.

Črna lista Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. Price \$2.00

Chicago, Ill., torek, 7. novembra (November 7), 1933. Subscription \$6.00 Yearly

STEV.—NUMBER 218

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1918.

Komentarji

Raketirsko izkoriščanje vložnikov propadlih bank

Ko je kriza pred tremi leti nastala podirati banke, se je pojavila nova "industrija" za raketirsko advokate in njihovo krmo ter politično žlahto. Ta "industrija" je pravi zlati rudnik, iz katerega so legalni raketirji že izčrpali milijone dolarjev. Zares — ni je nesreče, da bi ne bilo v njej sreče za človeške pijavke!

"Industrija", o kateri govorimo, je "receivership" ali oskrbovanje zaprtih bank. To oskrbovanje ni sicer nič novega. Vsako bankrotirano podjetje dobi ovrhnikarja, ki ga postavi sodišče in čigar naloga je, da likvidira podjetje v interesu kreditarjev. Toda oskrbovanje propadlih bank, ki jih je depresija podrla kar na debelo, je dalo prihodnost, kakršna se ne pojavi v normalnih časih.

V Chicago je danes še 71 bank, ki so zaprle vrata v zadnjih treh letih — in armada ovrhnikov ter njihovih pomočnikov, ki molzejo skrahirane zadobe, je do danes porabila v plačila in raznih "legalnih stroških" kolosalno vsoto \$4.306.688. Vsa ta vsota gre na račun zakonitih bank, torej končno na račun vložnikov, katerih vloge so zmrmle v teh bankah.

Na drugi strani pa vložniki natančnako jajo na "dividende", ki so jim izplačala gotovih odstotkov njihov vlog, ki so v rokah ovrhnikov. Kolikor je bilo do sedaj izplačanega, je komaj kaplja v morje. Od stotin milijonov dolarjev v vlogah je bilo izplačano komaj nekaj čez trinatset milijonov ali 14% vseh vlog. Ampak vsi vložniki niso bili delničarji teh "dividend". Sedemdeset bank še ni izplačalo niti centa; izmed ostalih bank je 51 izplačalo manj ko 35% in samo tri so izplačale 60%, 50% in 45%.

Številke, ki jih navajamo v tem članku, so iz uradnega poročila državnih avditorjev, katero se nanaša na stanje vseh zaprtih bank v okraju Cook — od teh je 71 bank v mestu Chicago — kakršno je bilo 30. septembra t. l.

Kako draga je likvidacija teh bankov, vzemimo za vzgled samo eno banko, ki je First State bank v Stegerju. Ta banka je v likvidaciji že dve leti. V tem času je ovrhnik izplačal vložnikom \$5142, istočasno pa znaša plačila ovrhniku, njegovih odvetnikov in ostalega osebja v ostalih "legalnih izdatkih" vrednih \$8547. To pomeni, da na vsak dolar, ki je bil izplačan, ovrhnikom, je bilo \$1.66 stroškov.

Federalna preiskava glede raketirsko oskrbovanja propadlih bank, ki je zdaj v teku v Chicago, je nekoliko posvetila na to, da je federalni sodnik Charles E. Woodward podelil svojemu sodniku Haroldu, popolnemu novincu v teh stvareh — trideset let pri ovrhništvih in sinu "služi" \$18.200 na leto. Ovrhnikom je sodnik Woodward podelil advokatsko firmo, pri kateri je uslužben njegov sin, v kateri bankrotirnih primerih kot glavno pravno zastopnico ovrhnikov in firma je doslej "zaslužila" \$225.889 pri tem poslu.

Tako gre ta reč. Ovrhniški sodnik se dele med prijatelje in prijateljice najamejo svoje prijatelje, ki obratno skrbijo za svoje prijatelje. Vsi ti prijatelji in sorodniki, krvni in politični, se predvsem gledajo, da se oni najprej okoristijo s propadlim podjetjem — upniki in vsi drugi, ki imajo kaj dobiti, naj pa čakajo.

Na vseh koncih in krajih čujemo krik o raketirstvu, ki ga ne poznajo niti v Ameriki, sankcionirano, legalno in posvečeno po zakonu, ki so poklicani, da zatirajo.

ROCKEFELLERJEVA MOČ V COLORADU SE MAJE

Rudarji so se pri volitvah izrekli proti kompanijski uniji

Denver, Colo. — (FP) — Prva kompanijska unija, ki je bila ustanovljena v Ameriki, je očividno obojena na pogin, kar pokazuje volitve rudarjev pri Colorado Fuel & Iron Co. Rudarji so se z 877 proti 273 glasovno izrekli proti kompanijski uniji.

Takozvani Rockefellerjev načrt industrijske reprezentacije je bil uveden kmalu po masakru rudarskih stavkarjev v Ludlowu. Takrat se je vzdignila vsa dežela proti Rockefellerjevemu industrijskemu režimu vsled tega zgleđa brutalnosti. Da potolaži javno mnenje, je Rockefeller uveljavil načrt industrijske reprezentacije, ki je postal znan kot kompanijska unija. Slične unije so potem ustanovile druge kompanije in te so se izkazale učinkovito orodje v boju proti pravim unijam.

Glasovanje pokazuje militantnost rudarjev pri Rockefellerjevi kompaniji, ki so pripravljene na protekcijo svojih pravic po dolgih letih silnega izkoriščanja. Pred desetimi leti je Colorado Fuel & Iron Co. obratovala 25 premogovnikov, sedaj pa jih operira še šest. Leta 1920 je imela na svoji plačilni listi 5.000 rudarjev, sedaj pa nekaj nad tisoč in ti so se izrekli proti kompanijski uniji.

Unijski uradniki so večkrat poudarjali, da se bodo rudarji pri Rockefellerjevi družbi izrekli proti kompanijski uniji, ako se jim da prilika do svobodnih volitev. To so sedaj tudi pokazali.

Japonska vojaška letala nad Sibirijo

Moskva, 6. nov. — Iz Vladivostoka je prišla uradna vest, da je 3. t. m. devet japonskih vojaških aeroplanov letelo nad sibirskim ozemljem ob Amurskem zalivu. Japonski letalci so prodrli 20 milj v Sibirijo in krožili nad vasmi Slovjanko, Barabašem, Maramorajo in Ovčinkovem. Osem letal je bilo opazovalnih in eno je nosilo bombe.

Ford pristal na pogajanja

Edgewater, N. J. — Henry Ford se je na pritisk Nire končno udal in pristal na pogajanja z reprezentanti stavkarjev, ki so pustili delo v njegovi tovarni. To je prvi slučaj, ko je veliki avtni magnat pristal na zahteve glede kolektivnega pogajanja. Rezultat teh pogajanj še ni objavljen.

Nemec se je pognal v zrak šest milj visoko

London, 6. nov. — Otto Fischer, nemški iznajditelj, se je z raketo pognal šest milj visoko v zrak in je srečno prišel na tla s padalom. Njegova izstrelitev in povratek sta trajala 10 minut. Ko je letel navzgor, je omedlel, toda zavest se mu je vrnila, ko je padal nazaj. Poskus je bil izvršen zadnji dni v veliki tajnosti na otoku Ruegen v Baltičkem morju pod nadzorstvom nemškega ministrstva obrambe. (Izborna tajnost, ki so jo takoj izvedeli v Londonu!)
jo raketirstvo — ne povzroča nobenega krika, komaj je slišati šušljanje ...

Rusija velik trg za Ameriko

Združene države bodo na dobičku, če priznajo sovjetsko vlado, pravi Utley

Chicago. — "Kadar bo ameriška vlada priznala sovjetsko Rusijo, bo s tem odprla velik trg za svoje produkte", je izjavil Clifton M. Utley, direktor Čikaškega sveta za mednarodne odnose.

"Obseg izvoza ameriškega blaga zavisi v prvi vrsti od kredita, ki smo ga pripravili dati Rusiji", je rekel Utley. "Ta kredit pa zavisi na drugi strani od množine zlata, ki ga Rusija izkoplje in s katerim lahko poravnava svoje obveznosti. Nekateri strokovnjaki menijo, da Rusija lahko poveča produkcijo na sto milijonov naših prejšnjih zlatih dolarjev, ki bi rasti v ceni sporedno z inflacijo dolarja."

Utley je dalje rekel, da administracija ne more stabilizirati dolarja, ker se boji, da bi stabilizaciji sledil padec cen. Poudaril je tudi, da ne verjame v uspeh vladnega inflacijskega programa.

Amerika poslala ostro noto grški vladi

Naznanja, da bo preklicala pogodbo, ker Grčija noče izročiti Insulla

Washington, D. C., 6. nov. — Ameriška vlada je večeraj poslala Grčiji ostro noto, v kateri kritizira postopanje grškega sodišča, ki je odklonilo izročitev bežnega čikaškega magnata Samuela Insulla ameriškim oblastem, ter naznanja, da bo preklicala pogodbo z Grško, na podlagi katere so Združene države zahtevale ubežnika. Nota se glasi, da je dotična pogodba brez vrednosti, če ne ustreza svojemu namenu, in jasno je, da je Grčija prelomila pogodbo.

Maksim Litvinov, sovjetski komisar zunanjih zadev, ki je zdaj na potu v Washington, kjer bo konferiral z Rooseveltom glede priznanja.

Litvinov pride danes

New York. — Maksim Litvinov, sovjetski komisar zunanjih zadev, ki prihaja na konferenco z Rooseveltom zaradi priznanja, se izkrca s parnika Berengarije na suho v New Yorku danes, 7. novembra — na dan obletnice boljševiške revolucije v Rusiji. V pristanišču bo oficijelno sprejet po zastopniku vlade in nato se takoj odpelje s svojim spremstvom v Washington. Litvinov je zdaj prvič v Ameriki. Tu ostane menda osem ali deset dni. Litvinov ne bo potreboval tolmacha, ker govori dobro angleščino. Naučil se je angleškega še pred vojno, ko je več let živel v Londonu kot ruski izgnanec. Njegova žena je Angležinja.

Komunistični stranki odvzeta pravica do glasovnice

Pittsburgh, Pa. — Ker so bila imena več stebrov republikanske stranke, med temi Melonovo, na nominacijskih petičljah komunistične stranke, je bila tej stranki odvzeta pravica do glasovnice v okraju Alleghe-

RUDARJI NA ANTRACITU SO SE UPRLI

Izrekli so se za generalni štrajk kljub opoziciji voditeljev nove unije

Wilkes-Barre, Pa. — (FP) — Rudarji na polju trdega premoga, člani nove unije United Anthracite Miners of Pennsylvania, so revoltirali proti silnemu izkoriščanju in se izrekli za generalno stavko. To so storili, ko so uvideli, da se federalne avtoritete na zmenijo za njihove apele in nečejo podzvzeti nobenega koraka za vzpostavitev miru na polju antracita.

Thomas Maloney, predsednik prvega rudarskega distrikta, in drugi uradniki so svarili rudarje pred drastičnim korakom, toda njihovo peldiranje je bilo zaman. Maloney jih je opozoril na izgubljeno stavko proti Penn Anthracite Co., ki ima več premogovnikov v okolici Scrantona in da stavka proti Hudson Coal Co. ni tako učinkovita kot se je pričakovalo. Edino premogovniki Glen Alden Coal Co. v okrajema Luzerne in Lackawanna so resnično prizadeti v sedanjih stavki.

Na konvenciji nove unije, na kateri so bili podzvzeti prvi koraki za razglasitev splošne stavke, je vzbudila senzacijo izjava delegata, da je prejel samo en cent plače za dva tedna dela v premogovniku Hudson Coal Co. Zaslužil je \$99, toda kompanija mu je odbila za smodnik, orodje in razne druge stvari \$98.99 in tako je na plačilni dan dobil samo en cent.

Skoro vsi delegatje so poročali o silnem izkoriščanju rudarjev. Povedali so, da v večini slučajih rudarji ne prejema nikake plače za takozvano "mrtvo delo". Dnevna mezda 55 centov je postala že običajna na polju antracita. Delegatje so predložili dokaze, s katerimi so pobili bajko o prosperiteti med rudarji na antracitu. Vsa znamenja kažejo, da bo borba proti izkoriščanju arditna, kajti stavkarji se bodo morali boriti ne samo proti kompanijam, temveč tudi proti vodstvu UMWA.

Avstrijski diktator posnema nemškega

Nastavil je ministra propagande. Vso armado in državni aparat bodo očistili nacistjev

Dunaj, 6. nov. — Avstrijski fašizem, ki je Mussolinijeve sorte in v ostrem konfliktu s Hitlerjevim fašizmom, mora posnemati nemški fašizem, če se hoče ohraniti. Diktator Dollfuss je nastavil posebnega ministra propagande. Naloga tega ministra je, da prepriča avstrijsko ljudstvo, da je Mussolinijev fašizem boljji ko Hitlerjev.

Včeraj je pa prišla še ena odredba. Vso avstrijsko armado in vse civilne uradnike v Avstriji bodo vrgli na rešeto in — če bo le mogoče — iztrebili vse nacistje, pristaje Hitlerjevega režima, ki so vsak dan predrznejši. V soboto je Dollfuss posetil Celovec na Koroškem in ko je tam govoril, sta dve močni eksploziji poškodovali sistem električne razsvetljave in Dollfuss se je naenkrat znašel v temi. Šhod je bil zaključen ob luči bakelj.

To je razkačilo Dollfussa in večeraj je naznanil, da tudi najpotrepljivejši ljudje izgubljajo potrpežljivost. Vsi nacistje morajo iz javnih služb! Socialistom je pa namignil, da si morajo delavci v Avstriji zapomniti, da nova Avstrija sloni na krščanstvu in kot taka ni več "liberalna, kapitalistična niti socialistična". Rekel je tudi, da "se sveti oče jako zanima za novo Avstrijo in to je njemu dokaz, da je na pravi poti" ...

Veliki nemiri spremljajo farmarsko stavko

Goering nahrnil komuniste pri obravnavi

Hitlerjev pomožni diktator pričal, da on ni dal zažgati zborniške palače

Berlin, 6. nov. — Zadnje soboto je bil pozvan general Hermann Viljem Goering, pruski premier in Hitlerjeva desna roka, da pričva v požigalskem procesu. Goering je obdolžen po vsem zunanjem svetu, da je on dal zažgati reichstag z namenom, da je potem lahko začel teror proti komunistom teden dni pred volitvami v zadnjem marcu.

Goering je izjavil, da nacijem ni bilo treba zažgati, kajti "imeli so že mesece prej dovolj dokazov, da so komunisti največji 'gaunarji' in največji zločinci pod solncem". Goering je navzoče obtožence in sploh vse komuniste nazival med pričanjem "gaunarje" (lopove). Govoril je dve uri in ves čas je arditno kričal in tolkel s pestjo kakor na šohu, sodniki so pa mirovali s svetlo spoštljivostjo.

Edini, ki ga je motil v govoru, je bil bolgarski komunist Dimitrov, eden izmed obtožencev, ki je sam svoj zagovornik in ki je skoro dnevno izključen od obravnave zaradi svojih rezkih opask. Dimitrov je metal v Goeringa vprašanje za vprašanjem. Sprva ga je govornik ignoriral, končno pa je zarjul nad njim: "Nisem prišel sem, da odgovorjam tujerodnim gaunarjem! Ti si zrel za večala in edino tja spadaš!"

"Ali se bojite mojih vprašanj? Ali ne veste, da je Rusija najboljša dežela na svetu?" je grmel Dimitrov.

"Rusija me ne briga. Upam, da bo plačala dolžnice Nemcem. Brigam pa se za vas, komunistične gaunarje v Nemčiji!" je tulil Goering.

"Zakaj ni tvoja policija odkrila pravega zaigalca? Zakaj ni tvoja policija preiskala dogodkov, ki so se izvršili v vaši Henningsdorf, kjer je Van der Lubbe prebil noč pred požarom v zborniški palači?" je nadaljeval Dimitrov.

"Ukazujem ti, da me ne vprašuješ tako nesramno!" je rjovel Goering.

Tedaj se je zdrnil predsednik sodišča in zavpil nad Dimitrovom, da je dovolj njegove komunistične propagande pred sodiščem.

"Ni pa še dovolj fašistične propagande, ki jo Goering iztresa tukaj že dve uri!" je odgovoril Dimitrov. Nato ga je policija odvedla iz dvorane.

Goering je rekel, da je hotel takoj po ognju ukazati, da policija obesi aretirane Van der Lubbeja, a se je premislil, ko se je spomnil, da jim Holandec lahko še koristi.

Sovjetsko poslanstvo je kasneje izjavilo, da je Goeringova opomba pred sodiščem, "da upa, da bo sovjetska Rusija plačala dolžnice Nemcem", zelo nedostojna in lahko se opraviči le na ta način, da je govornik izgubil kontrolo nad seboj, da ni vedel kaj govori.

Letalo padlo na hišo; šest mrtvih

Shrewsbury, N. J. — Milično letalo, ki ga je pilotiral poročnik Geo. R. Johnson, je 5. t. padlo na hišo v tukajšnji okolici in posledica je šest mrtvih. Letalo je ob padcu eksplodiralo in zgorelo s hišo vred. Johnson in njegov tovariš ter štirje stanovalci hiše so našli smrt v plamenih.

Des Moines, Iowa, 6. nov. — Farmarski stavkarji so večeraj zabarikadirali s hlodi progo Chicago & Northwestern železnice in ustavili tovorni vlak z osmimi vagoni goveje živine in drobnice. Stavkarji so odprli vrata vagonov in izgnali vso živino na prosto, železničarji so pa morali odpeljati prazen vlak.

Piketne straže so se večeraj podvojile, ko je Milo Reno, predsednik farmarske organizacije National Farm Holiday, naznanil, da je premirje končano in stavka farmarjev v 21 državah se mora nadaljevati z vsemi silami. To naznanilo je prišlo, ko so voditelji farmarjev prejeli brzjavno vest iz Washingtona, da je predsednik Roosevelt zavrgel zahtevo petorice gubernorjev iz farmarskih držav, da mora vlada umetno zvišati cene pšenice in koruzi.

Farmarska stavka je vedno bolj nemirna; spopadi s "skebskimi" farmarji in deputiserji so na dnevnem redu. Stavka je stara dva tedna in v tem času je bil eden stavkar ustreljen in 250 oseb je bilo ranjenih, šest airarn v Wisconsinu je bilo dinamitiranih in dolga vrsta manjših silovitosti izvršenih. Na stotine cest v petih državah je pod stražo piketov. Piketi so v več krajih dobera ustavili prevažanje živega in živine na trg.

V Dakota Cityju, Ne., je bil večeraj ubit farmarski stavkar in trije drugi so bili ranjeni, ko se je avto zaletel v truk, ki so ga piketi ustavili na cesti. Avto se je prekucnil in padel v gručo piketov.

Milwaukee, Wis. — Farmarske žene v Wisconsinu so se pridružile moškim v piketni akciji. Žene so oborožene s gorjačami in likalniki. Dinamitna eksplozija v noči od nedelje na ponedeljek je deloma uničila nadaljnjo sirarno v okolici Jeffersona.

Socialistične aktivnosti v južnih državah

Stranka ustanovila centralo v High Pointu, od koder bo vodila agitacijo

Chicago. — Rastresene aktivnosti socialistične stranke v južnih državah so se strnile v pokrajinski organizaciji, katere glavni stan je v High Pointu, S. C., se glasi poročilo iz gl. urada stranke. Tu je bil ustanovljen delavski center, v katerem se bo nahajala delavska šola, muzej, glavni stan literarne lige in Southern Social Planning komisije. Te aktivnosti bodo vodili Alton A. Lawrence, tajnik državne socialistične organizacije, Jack Fies in Lawrence Hogan, organizator unije tekstilnih delavcev.

Edward in Martha Johnson sta pravkar otvorila organizatorično kampanjo. Nekaj časa se bosta mudila v državah Kentucky in Tennessee, potem pa bosta raztegnila kampanjo na Arkansas, Louisiana in druge južne države.

Myles Horton, vodja Highlander Folk šole, poroča, da je bila pred kratkim ustanovljena nova delavska šola v Allardtu, Tenn. Prva socialistična poletna šola je bila otvorena v juniju tega leta v Monteglu, Tenn. Horton tudi poroča, da so bili socialisti v tem mestu aktivni pri organiziranju delavske lige.

Porodila trindvajseto dete

Belle Mead, N. J. — Žena Geo. Allena je te dni porodila trindvajsetega otroka. Ženska je stara 44 let in poročena je 31 let. Ko je porodila prvega otroka, je bila stara 14 let.

PROSVETA
 THE ENLIGHTENMENT
 ORGAN OF THE SLOVENE NATIONAL BENEFIT SOCIETY
 Organ of and published by the Slovene National Benefit Society
 Membership: In Zdravstveno društvo (sloven. zdravstveno) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; in Chicago in Cincero \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; in Los Angeles \$9.00.
 Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincero \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.
 Copy rights: po dogovoru.—Reproduciranje: po dogovoru.
 Advertising rates on agreement.—Manuscripta will not be returned.
 Naslov na vsak, kar ima stik s listom: PROSVETA, 2657-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois.
 MEMBER OF THE FEDERATED PRESS.

Glasovi iz naselbin

Zanimive beleške iz raznih krajev

Zadovoljiv užitek priredbe
 West Allis, Wis. — Mesti Milwaukee in West Allis se držita skupaj kot slamski dvojčki. Tujec bi gotovo ne vedel, da je prestopil medmestno mejo, ko bi mu tega ne kazal cestni napis.

Za nas tukajšnje naseljence pa ta meja v prireditvenih ozirih nima nikakega ločila: zadevna vabila se vselej glase na vsa bližnja mesta in okolice. Vsi udeleženci so nam vselje dobrodošli, vsem želimo, da se počutijo med nami udobno, domače, kot družina ene hiše.

V prireditvenih ozirih je tem širše sodelovanje vedno tudi tem boljši smotreni uspeh. Številna udeležba je za priredbo zelo potrebna v vsestransko korist.

Dne 15. oktobra se je zbrala v Kraljevi dvorani dokaj številna družba. Zbrali so se, da presenetljivo in počastitev spomin 25 letnice zakonske dobe mr. in mrs. Musieh. Za to počastitev so se njih ožji prijatelji zeli potruditi, pripraviti kar vse najboljše, in res se jim je posrečilo docela, v polno zadovoljstvo navzočih. Vsi smo bili židane volje. S tem smo bili vsaj za kratek čas vzivali občutek srečnega in veselega življenja.

Naša zakonska proslavljenca so okrasili s srebrno pobarvanimi peresi, ju ceremonijalno vzpodbujali za nadaljnjo zadržano življenje še na mnoga leta. Počastili so ju na središču, za bogato obložene mize, poleg mestnega župana Baxterja v družbi soproge in več drugih članov mestnega odbora, pred nju pa so postavili prelesto krasno izdelan šopek, vsebujoč v to svrhu namenjen sadež. Pogled na to skrbno pripravljeno ureditev je bil zelo krasen, bil je ganljiv in svečan. Vsa čast in hvala vsem prirediteljem in prispevateljem, ki ste blagohotno pripomogli do užijka krasnega družabnega večera, osobito hvala naši umetnici, ki je tako posrečeno dovršila krasni simbol večera — poročni šopek.

Z družino Musieh sem se seznanila leta 1925 v Gilbertu, Minn., ko so me, kot potovalno zastopnico Prosvete, prijazno sprejeli v svoje gostoljubno stanovanje in mi skrbno postregli. Z mrs. Mary Musieh sva si bili takoj prvi dan srečanja postali iskreni prijateljci, takoj sva občutili, da sva si tesno sorodni po nazorih in se m zelo hvaležna srečnemu naključju, da sem v nji našla zvesto prijateljico, na katero sem vedno ponosna. Zato rečem, da dan proslave njunega 25 letnega zakona je bil tudi moj dan veselja, dan, katerega bom uvrstila med najlepše v svojem življenju, ker njena sreča je moje veselje in njena bol je tudi moja bol.

No, da bom z malimi besedami veliko povedala, ključem in iskreno želim, naj živi ta zakonska dvojica še mnogo let na strani svojih milih in dragih v veselje vseh prijateljev in znancev.—Christina Moseley.

Poročilo s pola
 Chisholm, Minn. — Pred par tedni sem poročal v dnevniku Prosveti o razmerah med delavci na tako zvanem železnem okrožju v Minnesoti. Iz lokalnega časopisja sem povzel takrat, da so pri nekaterih družbah obnovili delo ter da so znova uposilili več sto delavcev. To je bilo pred par tedni. Danes se pa razmere, namreč delavske razmere, zelo hitro spreminjajo. Prosperiteta je sila počasna in se po polkje vrača, če se sploh vrača. Kajti vse izgleda, da za vsak korak naprej, naredi dva nazaj, ali nekaj podobnega.

Delavske razmere v tem okrožju so zadnje dni tako zasukale, da nekatere družbe delavce spet odslavljajo, kar pač ne pomeni nič dobrega in ni nič kaj razveseljivo.

Na Chisholmu je rudnik, ki se naziva Alexandria. Tam so jih nekaj uposilili, nekaj odslavili. Uposilili so pri nekaterih delih nekoliko delavcev za par tednov dela, izgleda pa ni nobenega, da se bodo delavske razmere kmalu izboljšale na splošno.

Taka so poročila o delu iz tega kraja sedaj, ko prihaja zima, oziroma se je v mrzli Minnesoti že naselila. Padlo je že precej

snega. Morda hude zime še ne bo za par tednov, tja do božiča. Da ne bomo še tako kmalu dobili hude zime, se menda najboljše znamenje za to ptice selivke, ki so se še mudile tu okrog ko sem to pisal. In še mnogo jih je dasi je drevje posejano z belo odejo snega.

Večkrat gremo na lov. Tudi v naravi se še niso pokazali znaki zime. Barve se niso še spremenile v tužno sivo. Poleg tega pa niso divji zajci še preoblekli suknjiča in ga zamenjali s temnejšim, ampak še veselo poskakujejo v svojih oblekah belih ko sneg. Za hudo zimo se navadno živali "pripravijo". Narava jih oskrbi s potrebnim kožuhom.

Narava pa je previdna in prebrisana. Gotovim živalim je dala bela oblačila, da se v snegu ne vidijo, da so tako varne pred nevarnostjo. Pticom selivkam pa je dala "čut", ki jih vodi na jug, predno nastane zima, predno jim prične ostra burja groziti, da jih ugonobi. Pa se ptice selivke lepo zberejo skupaj in v jatah odlete pravočasno v tople kraje na jug.

Kadar se ptice selivke zgodaj na jesen odpravijo proti jugu, tedaj ugibamo, da bomo dobili zgodnjo zimo; kadar so pozne, pravimo, da ne bo hude zime. Te ptice so znanilke ali vremenske napovedovalke človeku že od pamtveka.

V okolici je na delu "pogozdovalna armada." Sadijo in sejejo semence za drevje. Tudi Slovencev je precej zaposlenih pri tem delu, največ delavcev pa pripeljejo od drugod. Postavili so tudi mnogo hiš, v katerih bodo prežimili delavci "pogozdovalne armade."—Matija Pogorelec.

Popravek

V zahvali kluba št. 49 v "pismu iz Clevelanda" v Prosveti z dne 3. nov. sem opazil neljubo pomoto, ki jo je treba opraviiti, da ne bi kdo mislil, da sta sodelovali brezplačno samo miss Ausec in Elsie Artelj. Kjer se glasi: "... ki sta brezplačno sodelovali na odru", bi se moralo glasiti: "ki so brezplačno sodelovali na odru." Kajti sodelovali so vsi brezplačno.—I. Jontez.

Civilizacijska bolezen

Važnost pravilne prehrane

Ena najčešćih boleznij je gotovo lenivost črevesja ali obstipacija. Njeni vzroki so različni. Običajno sledi nepravilni in nenaravni prehrani, ki je človek in žival v naravnih okoliščinah ne poznata. Spada tedaj tako rekoč v vrsto civilizacijskih boleznij.

Hrana, ki ima v sebi premalo moče in iz katere debelo črevo ne more predelati in izločiti neporabljivih snovi, je najnavadnejši vzrok lenivosti. Zato se ta bolezen pojavlja rada v primerih takšnih organskih obolenj, ko pacient ne more zauživati hrane z zadostno količino neporabljivih snovi, ki spodbujajo delovanje debelega čreva. Ljudje mislijo, da bo bolniku kaj koristilo, če mu dajejo mnogo mehke hrane, mesnih in sadnih sokov, pa mu s tem baš pripravijo obstipacijo. V takšnih primerih pomaga le radikalna sprememba diete, na-

Na sliki je Pierre Cot, francoski minister zračne mornarice, ki namerava posnemati Balba z zračno turo po Evropi.

mestu pšeničnega kruha, mora zauživati n. pr. kruh z mnogo sirovih vlaken, sirovo zelenjavo in sadje, mnogo maščobe in sladkornih snovi.

V primerih, da se je lenivost pojavila zaradi tega, ker je človek preziral znamenja, ki napovedujejo izločevanje neporabnih snovi iz telesa, in so mu otopeli črevesni živci, pomagajo spet zunanja sredstva in lokalne dražilne črevesja. Hujše pa je v primerih nervoznih motenj presnove, ki temeljijo pred vsem na tem, da začenja v debelem črevesu gniti in vreti, po čemer nastanejo boleštni koliki, ki ovirajo izločitev neporabnih snovi. Poleg kolikov se tu rado pojavlja težko dihanje in včasih nekakšna vrsta psihoze; a kot posledica nastopajo želodčni kamni, tvori v črevesju, kožne bolezni itd. Proti tem obolenjem, ki imajo svoje korenine povsem drugje, je medicinska znanost čisto brez moči, ker jim more le v redkih primerih dognati pravi vzrok.

Naravna prehrana in red v življenju sta v vsakem primeru najboljše jamstvo, da se človek obvaruje neprijetnih in čisto nevarnih boleznij.

MOJSTER V POŽREŠNOSTI

Dva znana požrešnika, Francoz Rigoulot in Holandec Jan Lutten sta se spoprijela te dni v trdi tekmi za prvenstvo v požrešnosti. Slo je za večjo nagrado in Lutten, ki si je bil zmagal zvest, je izjavil, da hoče plačati tudi ves "zajedeček", če propade.

Jedilni list je obsegal po vrsti sledeče obroke: 3 ducate polžev, 2 kg konjskega mesa, pitano kokoš, cel hleb camemberta in 20 banan. Holandcu se je ustavilo že pri kokoši, dočim je Rigoulot igranje zmagal vse. To Holandcu ni bilo prav in je predlagal, naj bi se spoprijela še z obedom na holandski način. Rigoulot je pristal in tako je naslednji dan stalo na jedilnem listu: omeleta iz 24 jajc in z 1 kg slanice, pitana kokoš, 2 funta roastbeefa in cel hleb eidamskega sira. Ubogi Lutten pa tudi tokrat ni mogel preko roastbeefa. Ko je pa videl, da je Rigoulot požrl vse to in za nameček še 72 sardin, bi bil kmalu padel vznak od presenečenja.

Predajanje Millerjeve "kulture" v Ameriki

Kongresnik Fish in Easleyjeva banda postali glavni kolportirji nacistične knjige, ki je namenjena Američanom

New York. — (FP) — Ameriška predstraža fašistične internacionale, katero nameravata ustanoviti Mussolini in Hitler, je že pričela delovati. Načelnik je trije odlični reakcionarji: Ralph Easley od openšarjske National Civic federacije, kongresnik Fish iz New Yorka in čikaški Harry Jung, ki specializira v antidelavski špijonaži, stavkolomstvu in "patriotičnem" raketirstvu.

Vsi trije so okrog sebe zbrali manjše profesionalne patriote in antirdekarje, med katerimi je tudi Ellis Searles, urednik glasila Lewisove U. M. W. unije, in pričeli kolportirati Hitlerjevo propagando v Ameriki.

Pričeli so z neko nacistično knjigo, ki je bila spisana in izdana v Berlinu nalašč za Američane. Ker vedo, kdo ustvarja "javno mnenje", so jo najprvo brezplačno poslali urednikom ameriškega časopisja, katere hočejo najprvo pridobiti za hitlerski fašizem.

Knjigo je spisal neki nacist in so pri tem sodelovali tudi nekateri ameriški oboževalci Hitlerja, ki žive v Berlinu. Zastopani so v uvodu in so jo pomagali tudi izdati.

Ni treba poudarjati, da je knjiga namenjena pobljanju — boljše vizma in "židovskega markajzma", katerega v kontrastu primerja z "narodnim socializmom". Vsebuje spretno propagando za hitlerizem in proti židovstvu ter radikalizmu.

Knjiga je bila tiskana najbrž pred sedanjim požigalskim procesom, ker je na zavitem papirju slika gorečega nemškega parlamenta, češ, da so ga zaigali komunisti. Če bi bila izdana po pričetku požigalskega procesa, bi izdajatelj to sliko gotovo izpustil, ker je sodna razprava vrgla močno sumnjo na naciste kot požigalce. Sploh ni dvoma, da so parlament zaigali fašisti sami, ne glede kaj zaključijo nacistično sodišče.

Na hitlerjansko propagando v Ameriki namerava posvetiti kongresnik Samuel Dickstein, predsednik imigracijskega odseka. Pričakuje se, da bo na zaslišanju poklical tudi svojega kolega kongresnika Fisha, ki je namignil, da je Easleyjeva banda v ozkih odnošajih s hitlerjanci.

Skeptičnosti o poravnanju rudarske stavke

Ali se bodo jeklarski baroni držali dogovora? Podrobnosti o sporazumu za končanje stavke v "captive" rudnikih

Washington. — (FP) — O predsednikovem dogovoru z jeklarskimi baroni in John L. Lewisom od rudarske unije, v katerem so se sporazumeli za končanje stavke v "captive" rudnikih zapadne Pennsilvanije, je med washingtonskimi opazovalci večja skeptičnost.

Roosevelt je javnost sicer zagotovil, da dogovor pomeni poravnano stavko, je pa veliko vprašanje, če se bodo jeklarski baroni držali dogovora. Tega mnenja je tudi voditelj stavkarjev Martin F. Ryan, ki je rudarjem svetoval, naj ostanejo na stavki, ker dogovor po njegovem mnenju ne pomeni priznanje UMW unije.

Predsednik je barantal s predstavnik jeklarskega trusta ves dan in končno pribarantal dogovor, ki pomeni indirektno priznanje rudarske organizacije, če se ga bodo magnetje držali. Beseda "če" se vailjuje, ker je Fricikova premogovna družba, ki je last jeklarskega trusta, v začetku oktobra pristala na Rooseveltovo zahtevo in obljubila priznanje unije.

Pokazalo pa se je, da je bila to le vaba, prazna obljuba, ker je njen predsednik, Thomas Moses prelomil pogajanje s podpredsednikom rudarske unije Philipom Murrayjem in končno vse skupaj ignoriral. Vpraša-

nje je, če ne bodo jeklarski magnetje slično storili tudi tem dogovorom, ker pokazali da jim vlada do sedaj še ni izgla do živega z vsemi svojimi manevri, največ radi svoje pustilosti.

Po tem dogovoru so magnetje pristali na "check-off" ali tegnitev unijkah prispevkov zasluzka, če tako želi posameznik (slično "check-off" vse je antracitna pogodba). Vse je, da rudarji pri "captive" vih izvolijo svoje zastopnike, se bodo pogajali s predstavni družb. Izvolijo lahko kogar čajo, člani ali pa nečlane U. M. Tisti, ki dobe večino, so prvi zastopniki, s katerimi imajo operatorji pogajanja.

Volitve teh zastopnikov bodo vršile pod pokroviteljstvom delavskega odbora Nire, kar bila Lewisova zahteva, ki predsedniku in magnetom obil, da si bo unija prizadevala da se rudarji vrnejo na delo.

Ti zastopniki se bodo pogajali z operatorji v vseh spornih devah. Če se obe stranki ne sta mogli zediniti v des dneh, bo kontroverza predna v rešitev Nirinemu delavci mo odboru, ki bo imel ko besedo, katerega bo veljavna obe stranki. Isto pravico imela tudi "representativna" manjšina rudarjev, karkoli to pomeni, to je, da bo imela konferenco z operatorji.

Mezdana lestvica in splošna ločbe med operatorsko organizacijo na vzhodu in rudarsko jo veljajo tudi za "captive" trustjanske premogovnice.

Na ta dogovor so jeklarski magnetje pristali, ko jim Roosevelt obljubil večja na la za železniške tračnice \$36.375 od tone in jim n tudi obljubil, da jih vlada prosekutirala na podlagi trustnega zakona, kakor je bil par dni prej med vrst zagrozil železniški koordin Eastman.

Eastmana so jeklarske be razpalle, ker so dale enako ponudbo za naročilo nic in to po višji ceni, kak bila administracija do tega razuma pripravljena plačati je rekla, da vlada ne bo več ko \$35 za tono tračnic ri jeklarske kompanije, ki jo tovarne za tračnice, n postavile ceno \$37.75. N stanku z Rooseveltom pa se rantsali za kompromisno ceno.

Vlada je jeklarskemu torej dala precej velike ko je za obljubo, da bodo in tno priznali rudarsko unia ker gre za velika naročila nic, se bodo baroni mogoče li te obljube. Vse skupaj pokazuje, da je mogočni s ki trust še vedno boss in da se je pripravljen s jeti tudi z vlado.

ELEKTRIČNO PREGLEDNJE RIB

Ribarski urad Zedinjen žav je izumil nov postopek pregledovanja blaga na trgu. Ker so ribe, zlasti po ke, med najvažnejšimi živilnožnejših slojev, je za saba sebi preprosta, zanesljiva tra metoda pregledovanja važna.

Svežost ribjega mesa vlvjajo na ta način, da mu šajo določene kemične snovi proizvajajo električni tok močnini teh snovi, ki so p ne za tok določene sile, u kemik stopnjo svežosti pre noga mesa. Na ta način se di točno ugotoviti, koliko č kakšno meso sploh užitno.

Pristaniški delavci zahtevajo priznanje

New York. — Pet tisoč staniških delavcev že stav tedne za priznanje unije je mezde, o čemur pa delci ei nočejo nenasar slišati. jinski vladni delavski od sedaj podvzel korake za navo konflikta.

Stavkarji pregnali stavko Ashboro, N. C. — Ko so širle govorice, da namerav wick Co. obnoviti obrat v tekstilnih tovarnah s stav je prispelo v mesto več sto cev iz High Pointa in tekstilnih mest na pomoj karjem. Pregnali so stav in tovarne omenjene dru ostale zapre.

Dva Rockefellerjeva bankirja (Albert Wiggins na sredi in Winthrop W. Aldrich na desni), ki sta hotela ustaviti senatno preiskavo Wall streets, toda nista uspela.

Vesti iz Jugoslavije

(Izvirna poročila iz Jugoslavije.)

PO OBČINSKIH VOLITVAH

Občinske volitve v vsej državi so končane. Najprej sta volila pred tedni dve banovini, dne 1. oktobra je volilo nekaj drugih banovin in 15. oktobra so volile ostale štiri banovine. Tako so občinske volitve končane. Vsi so se vršile v avtonomnih mestih, kjer se bodo vršile drugo leto.

Po vsej državi je "zmagala" lista Jugoslovanske narodne stranke, kar smo vedeli naprej. Na Hrvaškem je izdala parolo za abstinenco, v Sloveniji pa so se kleščali udeležili volitev s posebnimi listami, ker so v svoji nameni računali z res svobodnimi volitvami. Toda spoznali so, da ne smejo pravi nič agitirati svoje liste, niti s časopisjem in shodi. Veliko agitacijo pa je izvajala državna stranka pred "Jutra" in drugih sorodnih listov, pa tudi s shodi in sestanki, na katerih so govorili ministri, poslanci in drugi.

Volitve torej ne moremo jemati za kakršnokoli merilo, kako so se volitve vršile in kako, pa pričajo hudi nastopi nekaterih hrvaških poslancev v skupščini, ki se je sestala 17. oktobra.

Takoj prvi dan zasedanja se je prijavil k besedi hrvaški poslanec Lončarevič, da utemelji svojo interpelacijo, za katero je imel dovoljenje. Vložil je interpelacijo zaradi neke naredbe hrvaške banke uprave, ki jo je dala vsem okrajnim glavarjem in navodili, kako naj nastopijo pri volitvah. Ko je prednik skupščine Kumanudi dal Lončareviču besedo, da utemelji svojo interpelacijo, ga je ta opozoril, naj govori le o stvari, ne o čem drugem. Lončarevič je začel govoriti o vojnem terorju, začel napadati na ministre, predsednik skupščine pa ga je začel opozorjati. Lončarevič je govoril, da večina poslancev je kričala proti njemu, nekaj hrvaških poslancev pa mu je ploskala. Predsednik si ni mogel pomagati drugače, kakor da je opozoril sejo.

Ko se je seja čez nekaj časa končala, je predsednik skupščine dal kaznuje poslanca Lončareviča s petkratnim izključitvijo od seje Narodne skupščine. Lončarevič je zdaj spet začel govoriti ter se braniti in spet začel poročati, kako so se vršile volitve v mnogih krajih na Hrvaškem. Svoj govor je končal: "Ponosen sem, da sem kavaliran zaradi tega, ker se zahtevam za svobodo!"

Toda drugi dan se je ponovilo to. Tako po govoru notranjega ministra Lazića, ki je dohajal, da ni bilo protizakonitosti, se je oglasil k besedi hrvaški poslanec Kešeljevič, ki je imel podobno interpelacijo kakor Lončarevič prejšnji dan. V svojem govoru je spet navajal protizakonitosti, ki so jih zakrivila nekatera območja ob volitvah. Predsednik je moral spet prekiniti sejo, po otvoritvi pa je kaznuje Kešeljeviča z izključitvijo od seje. Tudi Kešeljevič je imel glasno predvse skupščino, da je ponosen, da je kavaliran zaradi takega slučaja.

Pa se je takoj javil poslanec Kešeljevič k besedi ter začel govoriti, kaj se mu je pripetilo v Banatstvu (v Sloveniji) s strani hrvaškega. Tudi temu je moral predsednik vzeti besedo, ker je napadal vladno.

Takšen je bil odmev volivnih volitev v Narodni skupščini. Tako poslanca, ki sta zahtevala, da se postopanju oblasti ob volitvah, sta bila izključena od skupščinskih sej. V velikem vrom v Mariboru. — V Mariboru na 17. oktobra so neznani vromčniki v lokalni urarja Dragaljarja Josipa Petelna v Mariboru ter mu odneali 32 moških ur, okrog 30 ženskih zaščitnih ur, mnogo raznih verižnih ur, srebrnih doz, tako da je skupna škoda nad 60.000 dinarjev. Dragalje in prstane je bil odneal v železno blagajno, v kateri so vromčniki niso vdrli. Če bi bila plena zasegli pri storilcu, bi moral urar v konkurz.

PONAREJENI TISOČAKI IZ ITALIJE

Razpečevalci takozvanih "Perčevih tisočakov" v Ljubljani

V Ljubljano so prišli pred nekaj dnevi zagrebški detektivji ter izvršili pri dveh ljubljanskih preiskavo in ju nato aretirali, češ, da sta v zvezi z razpečevalci ponarejenih tisočakov.

Gre namreč za tisočake, ki jih je ponarenil leta 1931 v Italiji hrvaški emigrant Perčec ter v množici vtihotapljal v našo državo. V Ljubljani jih sicer niso mnogo razpečevali, a dognalo se je, da je zadnje čase prišlo tudi tu nekaj teh tisočakov v promet. Gre za Alberta Besednjaka iz Trsta in nekega Armida Basilisco, prav tako iz Trsta. Ta Basilisco je živel več let v Trstu ter po ladjah vtihotapljal v Trst razno kolonialno blago, dokler ga niso zasačili in je moral pobegniti v Ljubljano, kjer je postal znan kavalir, ki so ga poznali dobri meščani po kavarnah in na cesti. Tu se je preživljal z raznimi agenturami in nazadnje je osnoval celo neko trgovino, dokler mu ni začela presti trda. Toda nenadoma se je spet opomogel in živel s svojimi ožjimi pajdaši lepo življenje dobrega kavalirja, ki so ga poznale tudi razne ljubljanske dame, ki so jih ti razpečevalci ponarejenih tisočakov pridno zalagali z denarjem. Basilisco je namreč postal član družbe, ki je te tisočake spravljala v promet. Njegov dobri pomagač je bil Albert Besednjak, ki je pogosto rajčal v Trst. Kot tretji v družbi je bil neki Roman G. Imeli pa so svoje pomočnike tudi v Zagrebu, kjer je bil prav za prav sedež te družbe. Tudi so povetnici v Zagrebu spravljali tisočake v promet, v Ljubljani sta prišla med ljudi le dva taka bankovca. Ko so te dni v Zagrebu polovili nekaj teh kavalirjev, so prišli policisti tudi v Ljubljano in tudi tu aretirali dva razpečevalca.

Plin ga je usmrtil. — V Franciškanški ulici v Ljubljani je imel svojo brivnico zagrebški rojak Drago Ivanišević, ki je bil že več let v Ljubljani ter postal docela ljubljčan. Tega je 16. t. m. zvečer zadušil plin v brivnici. Zjutraj so ga našli mrtvega v brivnici, sedečega v naslonjaču, s časopisom v roki, za nataknjenimi naočniki. Pred seboj na tleh je imel škač z vodo, da bi si izpral nogo, ki si jo je bil pred tedni zlomil na velesesju. Obnem je pristavil na plinski gorilnik vodo za čaj. Potem je v naslonjaču zadremal, čaj je vzkipele in pogasil plinski plamen, plin je začel uhažati v sobo in počasi zadušil Ivaniševića. Ko je zjutraj trkal vajenec, se mu mojster ni oglasil. Nato so vdrli v brivnico, iz katere je buhnil plin, in našli Ivaniševića mrtvega. Star je bil 42 let, v Zagrebu zapušča mater.

Škoda po povodnji znaša samo v okraju Ljubljana-okolica nad 2 milijona Din. Tako je ugotovila uradna komisija. Pred tem je mestna komisija ugotovila, da je mestni delbarja ut-

pel ob povodnji nad 800.000 Din. Torej je po uradnih ugotovitvah samo ljubljanska okolica oškodovana za 2 milijona 800.000 Din. Vsa škoda, ki jo je povodenj napravila v Sloveniji na raznih kulturah, znaša okrog 20 milijonov Din, najmanj. Oblasti pa so doslej prispevale za podporo prizadetim le okrog 300.000 Din!!!

Dve smrti pod vlakom. — Pri Laškem je dunajski brzi vlak povozil 15. t. m. 45 letnega posestnika Janeza Klenovška iz Debra, občina Sv. Krištof. Ni znano, ali gre za nesrečo ali samomor. Kmet je šel po progi in vlak ga je povozil. Bil je takoj mrtev. Skoraj ob istem času istega dne se je pripetila smrtna nesreča tudi na dolenski progi med postajama Štična in Višnja gora. Posestnik Janez Petrič iz Peščelika pri Višnji gori je šel ravno čez progo, ko je privozil tovorni vlak ter kmeta povozil. Bil je takoj mrtev. Petrič je bil naglušen in ni slišal prihajajočega vlaka.

Huda motociklistična nesreča. — Dne 15. oktobra sta se peljala na motornem kolesu z Vrhnike proti Borovnici Anton Korošec in France Martinčič, oba uslužbenca pri Sviglu na Bregu. Blizu Verda sta tresčila v kup gramoza, pri čemer je Korošec tako nesrečno padel, da si je razbil lobanjo in so ga morali nezavestnega prepeljati v ljubljansko bolnišnico, kjer imajo malo upanja, da bi okrevale.

Se en samomor. — V Bokračih pri Murški Soboti se je obesil posestnik Ivan Hari, ki je že več let bolehal ter bil zaradi tega tako obupan, da je že večkrat hotel končati svoje življenje. Najprej je skočil v mlako ob hiši, da bi utonil, a ker je bila voda prenizka, se je šel obesiti.

Vlom v Žužemberku. — V noči na 19. oktobra so neznani vlomilci vromčili v občinsko pisarno v Žužemberku, odprli železno blagajno ter odneali okrog 14.000 Din v gotovini. Blagajno so navrtali s svinjako nogo, posebno tržaško pripravo. Iščejo jih, a če jih bodo našli, je vprašanje.

Dva brata ustreljena v zidnici. — Jesen je čas trgatve, in trgatve je čas mnogih pobojev. V ptujski okolici sta bila v neki zidnici ustreljena dva brata, ki sta vinjena zahtevala še vina. Sta to 30 letni Anton in 38 letni Franc Lajk iz Lačigoncev. Popivala sta v vinogradih pri Braslovcih, ko pa sta se vinjena vračala zvečer domov, sta se spotoma oglasila še v zidnici posestnika Martina Petka v Braslovcih, ki jima je bil boter. Zahtevala sta vina, ki pa jima ga Petek ni maral dati. Tada sta napadla botra in eden od njiju je udaril Petka s kuhinjsko grebljico dvakrat po glavi. Ko je Petkov sin slišal vpitje na pomoč, je prihitel v zidnico ter v strahu za svojega očeta ustrelil dvakrat proti Lajkovima. Oba strela pa sta zadela, oba brata sta se zgrudila zadeta v trebuh. Oba sta kmalu umrla. Aretirana Petek in sin sta nekaj časa tajila dejanje, potem pa priznala in opisala okolnosti, v katerih je prišlo do dvakratnega uboja.

Umrli so v celjski bolnišnici 32 letni Erna Krešičeva iz Škal pri Velenju v Bučevcih pri Ljutomeru posestnik Anton Slavčič, v Ljubljani sodni uradnik Edvard Izanc.

Vesti s Primorskega

PREGANJANJE NAŠIH LJUDI NA PRIMORSKEM

Mnogo aretacij v Postojni in okolici

Ljubljana, 15. oktobra. — Ko je pred meseci nastala v postojnski fašistični organizaciji nepričakovana sprememba in je bil za novega krajevnega tajnika imenovan zloglasni okrožni inspektor Grazioli iz Sežane, se je nasilni režim laških oblasti kar na lepem in brez slihernege povoda skrajno zaostri. Novi podestat, ki uživa žalostni sloves, da je po desetih letih krvavih nasiljev "pofašistil tržaški Kras in dal slovenskim trgovcem Sežani, Dutovljam, Tomaju in drugim laško lice, je z novo nezasišano vehemenco pogljal fašistične agente nad slovensko prebivalstvo. Posebno pa so bili izpostavljeni nasilju in protizakonitemu postopanju policijskih organov poslednji slovenski obrtniki in trgovci v Postojni in okoliških vaseh. Minila sta šele dva meseca odkar so nehali z grožnjami in dejanskimi napadi siliti slovenske trgovce, obrtnike in gostilničarje, da bi se vpisali v fašistično stranko, kakor so zahtevali ukazi generalnega tajnika Starace, in so ukinili "sprejemanje" novih članov v stranko, ko so se že pričele izvajati represalije proti onim, ki so se vztrajno upirali grožnjam in niso po "lastnem svobodnem premisleku" šli med fašiste. Graziolijevi agenti so jih pričeli nadlegovati s hišnimi preiskavami, vsemi mogočimi ovadbami policijskim in davčnim oblastem, z neprestanim zasledovanjem, s sramotnimi žalivkami in osebnimi napadi.

V četrtek je fašistično nasilje doseglo nov vrhunec. Na vse zgodaj so bili brez vsakega povoda aretirani ugledni postojnski obrtniki: urar Rajko Tavčar, njegov brat tiskar Karel Tavčar, tiskar Franc Likan, knjigovez Lojze Cestnik, prevoznik Marijan Ribolj in čevljar Mirko Bijak. V njihova stanovanja so zjutraj docela nepričakovano vdrli policijski agenti v spremstvu fašističnih mlilčnikov in izvršili hišne preiskave, ki so trajale cele ure. Preobrnil so vse predale in omare, preiskali zidove, v sobah dvignili pode, toda vse brez najmanjšega uspeha. Aretiranje so najprej odvedli na policijski komisariat, kjer so jih zaslišali z vso ostroostjo fašistične policijske prakse. Nato so vseh šest s policijskim avtomobilom in močno eskorto odpravili v Trst, kjer so bili na policijski kvesturi ponovno zaslišani. Proti večeru pa so jih iz Trsta odpeljali v koperske ječe, kamor morajo že nekaj let skoraj vsi politični jetniki, preden jih izročijo posebnemu sodišču za zaščito režima in fašistične države.

Vse slovensko prebivalstvo v Postojni in vsej okolici je vest o teh aretacijah, katerih vzroki še zdaj niso znani, hudo depimirala. Vse pričakuje, da bodo sedaj sledile še nadaljnje aretacije poslednjih uglednih slovenskih mož na Pivkvi.

Trst, 17. okt. — Aretacijam 6 slovenskih mladenčev in mož iz Postojne, ki so jih pretekli četrtek zjutraj dovedli v koperske ječe.

sko jetnišnico, so sledile še nove. Kakor se je naknadno izvedelo, je bil poleg urarja Rajka Tavčarja, njegovega brata stavca Karla, stavca Franca Likana, knjigoveza Lojzeta Cestnika, prevoznika Marijana Ribolja in čevljarja Mirka Bijaka, aretirani še pekovski pomočnik Karel Gorjančič. Vsi so baje osumljeni, da so delovali proti režimu.

Včeraj ob 7. zjutraj pa se je v Postojni znova pojavil avtomobil tržaške policije in se ustavil pred hišo, ki v njej stanujeta Fančič Cukova, nevesta aretirane Gorjančiča in svakinja aretirane Karla Tavčarja, ter njena mati. Policija je izvršila strogo hišno preiskavo ter ju nazadnje aretirala in odvedla v Trst. Ob pol devetih je bil nato na postaji v Postojni aretirani še železniški ključavničar Henrik Mekinda, rodom iz Postojne, ki je pa jugoslovenski državljane in biva v Cerknici pri Basketu. Ko je izstopil iz ljubljanskega vlaka in odšel na carinarnico k carinskemu pregledu, sta mu pred vrati dva policijska agenta napovedala aretacijo. Odnjala sta ga na obmejno kolodvorsko policijo, kjer je bil preiskan in zaslišan. Od tam so ga vključnega odvedli v Trst. Razen v Postojni so bili aretirani tudi nekateri Slovenci iz bližnje in daljne postojnske okolice. Skupno je bilo aretiranih okrog 30 oseb.

V zadnjem času so pričeli ljudje na Goriškem in na Krasu znova v masah zapuščati svoje domove. Deloma je tega kriva bližnja zima, ki jo že nekaj let neizbežno spremljata glad in pomanjkanje, deloma pa do skrajnosti napet politični režim fašističnih oblasti, ki so pričele preganjati politične osumljence že z vsemi mogočimi globami za najneznatnejše prestopke policijskega reda, ker jim drugače ne morejo do živga.

Te dni so zbežali čez mejo poleg drugih 34-letni Lojzka Jakopičeva iz Avč nad Kanalom, ki je bila zaradi političnih prestopkov že večkrat v zaporih, 29-letni stavca Bogomir Vodopivec iz Solkana, 38-letni Rudolf Cotič iz Komna, 26-letni Anton Končič, njegov 19-letni brat Franc in 20-letni Leopold Zorzut iz Vedrijana v Brdih ter 19-letni France Zorzut iz Šmartna pri Konjskem. Vsi so bili prijavljeni okrajnim sodiščem v Kanalu ohranjen v Gorici.

Tri nova gnezda fašistične asimilacije

Preteklo nedeljo so otvorili novo italijansko dvorasredno ljudsko šolo v Merčah pri Sežani. K otvoritvi so sežanski fašisti prignali ljudi ne le iz Merč, marveč tudi iz okoliških vasi. Sežanski fašistični tajnik je v svojem govoru s poudarkom govoril o asimilacijskem delovanju, ki ga bo moral učitelj — neki Sicilijan — poleg sistematične fašistične vzgoje v šoli razvijati med vsemi učenci. Znana šolska družba "Umanitarista" pa namerava v Marsičih in Oslčih pri Buzetu v kratkem otvoriti dve nekvalficirani ljudski šoli.

150 vojakov zastrupljenih

Pri zadnjih vojaških vajah v okolici Vidma je prišlo do hude nesreče. Vojakom 26. artiljerijskega polka je postalo nenadoma slabo in so se začeli zvižati od žledodnih krčev. Vaje so morali takoj prekiniti. Pri zdravniški preiskavi so ugotovili, da so bili vojaki zastrupljeni s pokvarjenim mesom. 150 vojakov je resno zbolelo in so jih morali prepeljati v videmsko vojaško bolnišnico. Smrtnih primerov do sedaj ni bilo.

Stavke v New Yorku

New York. — Stavke v tem mestu še vedno razburjajo delodajalce. Vsični upravni odbor, ki je bil pred kratkim ustanovljen, poroča, da je v teku 17 stavk, v katerih je prizadetih okrog 30.000 delavcev. Okoli 50 stavk je bilo poravnanih v septembru in oktobru s posredovanjem vladnega odbora. Skoro vse stavke so končale s popolno ali delno zmago delavcev.

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

"IZVOLITE, GOSPOD MARŠAL!"

Gospod ljudski kancler Hitler je podaril gospodu državnemu predsedniku, maršalu Hindenburgu majhno darilo: 1044 ha veliko domeno Langenau in 1351 ha veliki Pruski gozd. Majhna darila vzdržujejo prijateljstvo, in gospod Hitler ima dovolj razloga, da je hvaležen gospodu Hindenburgu za majhno spoznabo nad nemško ustavo. Toda tudi gospod Hindenburg je hvaležen, le da je odel svojo zahvalo v nenavadne besede: "V spoštovanju, zvestobi in hvaležnosti se spominjam svojega cesarja, kralja in gospoda, čigar zaupanje in ukaz sta me nekoč poslala semkaj v bitko, na Tannenberga." Tale govor spominja na neko anekdoto o starem cesarju Francu Jožefu. Ko so mu sporočili, da je izbruhnila vojna (1914) je dejal ta sivolasi cesar, čigar duh je živel v zdanju izumrlih časih: "... die verflixten Preissen!" Tudi Hindenburg misli, da živi v zlatih starih časih, ko je vladal njegov cesar, kralj in gospod, pa misli pač, da je njemu, ne pa ljudstvu dolžan spoštovanje, zvestobo in hvaležnost. A še bližje je menda korporalu Hitlerju in Goeringu, saj ga veže z njima podobno dejanje: on je pogljal Ruše, tadv pa sta poglala Nemce v močvirje.

HENRI MORIN DE LINCLAYS, TUKAJŠNJI RAVNATELJ FRENCH LINE, JE DOŠPEL S PARNIKOM ILE DE FRANCE

H. MORIN de LINCLAYS

V torek, dne 31. oktobra je došel na krovu zastavne ladje Ile de France Henri Morin de Linclays, novo imenovani generalni upravitelj French Line za Združene države in Kanado. Novi upravitelj je Bretonec. Rojen je bil 23. junija 1888 v Nantes (Loire-Inférieure).

Brodarstvu se je bil posvetil v Angliji leta 1907. Leta 1911 se je pridružil štabu French Line ter je bil dve leti kasneje poslan v Berlin, naj ustanovi tamkaj družbin urad. Kmalu po vojni je bil poslan v Maroko, kjer je organiziral Casablanca podružnico. Leta 1922 je bil imenovan upraviteljem alžirske podružnice. Nadzoroval je šestinštirideset hotelov, celo množico avtomobilov in busov, managerjev, šefe, služabnike, vodnike, šoferje in mehanike.

H. MORIN de LINCLAYS

Ko je bila leta 1931 French Line reorganizirana, je bil pozvan iz Alžira v Pariz. Poverjeno mu je bilo važno mesto generalnega tajnika družbe. Kot tak je sodeloval s Henri Canguardel-om, ki je po reorganizaciji postal upravni ravnatelj družbe, kar je še danes. Ko je bil Mr. Morin de Linclays dve leti v pariškem glavnem stanu, je postal dobro znan v visokih družabnih, političnih in časniškarskih krogih.

Tekom vojne je služil kot artiljerijski častnik v francoski armadi. Meseca marca 1918 je bil pridružen ameriški armadi kot instruktor protizračne artilerije. On je vitez Častne legije in poveljnik maršalskega reda Quissam Alaouit. Dobil je Croix de Guerre in Marite Maritime ter je rezervni častnik francoske armade in trgovski svetovalec.

Mr. Morin de Linclays je navdušen športnik. Posebno se zanima za jahanje, lov, tennis in plavanje. Ko je bil na vseučilišču je bil izoboren nogometni učitelj. Dopržil je vseučilišče v Vannes in Nantes ter se zelo zanima za zgodovino. Poročen je in ima eno hčer. (Adv.)

Tipična vojaška prodava na Rdečem trgu v Moskvi, kakršna bo tudi letos, 7. novembra, ko pride 16-letnica obstoja sovjetske republike.

Louis Adamič

SMEH V DŽUNGLI

AVTIOBIOGRAFIJA AMERIŠKEGA PRISILJENCA
Poslovenil Stanko Leben

Preselil sem se iz Brooklyna v Yorkville in ni minilo dolgo, ko so se bojzani Mrs. Schmidtove, ki jim je bil povod moj prijatelj Stefan, začele, žal, uresničevati. Najprvo se je navedel izostajati od dela v ladjišču kar po cela dva ali tri dni. Začel je kazati mržnjo do tega, kar je Mrs. Schmidtova imenovala "pošteno, stalno delo". Potem je opustil delo popolnoma in začel postopati s tolpo izprijenih prepečev v obližju Williamsburškega mostu.

Tolpa je imela svoje glavno shajališče v nekem lokalu z biljardi, ki so ga nazivali "club", nedaleč od pivnice Joea Rileya in od Sobotnega večernega kluba. Potem, ko sem nekoliko začel govoriti angleško, me je Stefan popeljal nekajkrat s seboj. Dečkom je bilo zvečine malo pod dvajset ali nekaj čez dvajset let; vsi so bili gizdalinsko napravljeni in so poželjivo pogledovali za dekleti.

Nikoli se nisem počutil med njimi popolnoma domačega. Večina izmed njih me je navdajala z neko nagonsko bojznijo. V svoji sredi so me trpeli, ker sem se poredkoma prikazal med njimi in ker sem bil Stefanov prijatelj. Stefan je bil zaradi svojega mesta pri Rileyu v tolpi zelo poznan in priljubljen. Večkrat se mi je smejal, rekoč: "Preplašen si in prenežen! Ali ne bi poskušal ter se prelevil v pravega fanta?"

Proti koncu leta 1914. se je Stefan preselil od Mrs. Schmidtove v sobo nad pivnico, ki mu jo je vsilil Joe Riley. Mrs. Schmidtova se je jokala, toda Stefan mi je dejal, da bo po njegovem mnenju samo v njegov prid, če bo stanoval v Williamsburškem okolišju. Tu je vse, kar ga zanima in kar mu utegne koristiti, in ne mara, da bi čuvstvo, zaradi katerega je bil že za nekaj mesecev potegnil bivanje pri Mrs. Schmidtovi oviralo njegovo bodočnost. Joe Riley ga je postavil za pomagača pri prireditvah v Sobotnem večernem klubu in Stefan je začel misliti, da je "velika zverina" ... Če se sedaj oziram nazaj na one čase, vidim, kako je takrat hitro rasel v gangsterja one vrste, ki je malo let nato zavladal v spodnjih plasteh večjih ameriških mest ...

Stefan in jaz sva ostala prijatelja, čeprav so mi Zemlarjevi odsvetovali, da bi se shajal z njim. Redno sem prihajal k rokoborbam, kadar se je boril, oziroma bolje, uganjal burke v ringu. Vedno je imel denar in obleden je bil neokusano, a pozornost vzbujajoče. Imel je dekle, igral je za denar in se trudil, da bi me naučil kockanja. Jaz pa za igranje nisem imel nobene sposobnosti. "S teboj pa res ni nič!" je menil. Še vedno sva zahajala skupaj v kino. Rad me je imel, ker sem se včasih smejal njegovim norčijam. Vedno je hotel plačati vstopnice za kino in večerje. Smejale se je ob misli, da delam za osem dolarjev na teden. Rad je razkazoval svoj zvitek bankovcev.

IV

Dočim je vojna divjala v Evropi dalje in je "I didn't raise my boy to be a soldier" bila ljudska popevka v Ameriki, so stoodstotni Američani pod vodstvom Theodora Roosevelta in Leonarda Wooda oznanjali in se zavzemali za vojno. Z druge strani pa so "napol prismuknjenci", kakor je Roosevelt nazival levičarje, govorili in pisali proti vojni. Emma Goldman in Alexander Berkman sta imela shode na Union Squareu. Dol z vojno! Dol z militarizmom! Po revnejših okrajih v Brookly-

nu in Manhattanu so ljudski govorniki kar na cesti predavali proti vojni vsak večer; nekateri izmed njih so privabljali velike množice pritrjujočih in radovednih proletarcev, zvečine tujcev.

V istem času so skrivni agenti patriotične stranke najemali mlade prepeče in postopaje a la Stefan, da bi ovirali in na druge načine vznemirjali propagatorje miru. Tem fantom so dajali razumeti, kakor mi je pozneje pravil Stefan, da s tem delom opravljajo le svojo dolžnost in drugega nič. Zatrjevali so jim, da bo policija slepa za vse, kar bi naredili z Rdečimi, celo za umor.

Neke noči, ko sem bil v Brooklynu, so dečki v Stefanovem "clubu" prejeli navodila od nekega moža, ki je bil videti prijatelj Joea Rileya, naj "kavanejo" po nekem možakarju, ki je vsak tretji večer govoril na nekem vogalu blizu Rileyeve pivnice. Njegovi poslušalci so bili v glavnem mornarji in pristaniški delavci. Govoril je z mogočnim, silnim glasom. Človek ga je mogel slišati na razdaljo dveh hišnih razdelkov preko vsega hrupa, ki se je v zgodnjih večernih urah razlegal na Williamsburškem mostu. Privabljal je velike množice ljudi.

Stefan mi je rekel, naj grem pogledat. "Bomo pokazali temu fantu, koliko je ura," je dejal.

"Pa zakaj?" sem ga vprašal.
"O, ta človek je levičar," mi je pojanil. "Sicer pa mislim, da je Joe Riley tisti, ki ga hoče spraviti. Na štiri oči ti povem, da ljudje tod okrog, delavci v pristanu in mornarji, namesto da bi zahajali k Rileyu v pivnico, kamor so hodili doslej, rajši poslušajo tega človeka na vogalu. Joe ne vidi rad kaj takega."

Poleg Stefana se je zbralo na vogalu še štiri ali pet mladih postopačev, da bi motili govornika. Eden izmed njih je imel vrečico zelo zrelih paradiznikov, ki jih je razdelil med svoje pajdaše.

Govornikov glas, silen ko bikovo rjovenje, je donel preko množice krog njega. Popisal je vojne grozote in ogromne stroške, ki jih terjaja vojna.

Malo po malem sta ga dva izmed gangsterjev, med katerima pa ni bilo Stefana, začela dražiti in motiti, toda on se ni zmenil zanju. S svojim gromkim glasom je mogel preglasiti vsakogar.

Videl sem, kako se je Stefan zagledal vanj z nekim zmedenim občudovanjem v očeh.

Nenadoma je priletel v govornika mehek paradiznik in, cmok, se mu razmazal prav med očmi. "Sok in zrno so mu polzela po nosu in licih čez usta v bodljikasto brado. Prenehal je doneti gromki glas, njegov lastnik pa je z dramatično hladnokrvnostjo izvelkel iz žepa robc in z njim počasi otrl obraz. Potem je spravlil robc v žep in spregovoril množici naokoli:

"Tovariši in prijatelji! Mislim, da nihče izmed vas ni bil vzgojen v zavodu za mlade deklice ali vzgajan za gentlemana v Princetону, Yaleu ali Harvardu. Zato upam, da se nihče ne bo spotikal nad besedami, ki jih bom sedajle izgovoril."

Nato se je okrenil v smer, odkoder je priletel paradiznik, in zagrmel: "Naj se oglasi pasji sin, ki je vrgel paradiznik, in pokazal mu bom, da znam jaz še kaj več."

Nekaj trenutkov ni bilo odgovora od nikoder.

(Dalje prihodnjč.)

Upton Sinclair ostane naš

Ko se je pred kratkim raznesla po svetu vest, da je Upton Sinclair, ki velja v zunanjem svetu za najjačjega predstavnika in propagatorja socializma v Ameriki, naznanil kandidaturo za nominacijo za gubernerja države Californije na demokratiški listi, je zavladalo veliko veselje v taborih reakcije. Upton Sinclair je obrnil hrbet socializmu in socializmu! so zapeli predstavniki kapitalističnega sistema in njihovi oprode in sužnji v zboru. Presladka godba za njihova ušesa!

Upton Sinclair, ki je posvetil svoje življenje borbi proti današnjemu gnilemu ekonomsko-socialnemu sistemu, Upton Sinclair, ki je razgalil in zbilal ta sistem in njegove predstavnike in oprode v veliki skladovnici knjig, Upton Sinclair, ki ga pozna svet kot največjega sovražnika kapitalističnega gospodarstva in družabnega reda in najmočnejšega propagatorja socializma v Ameriki, ta Upton Sinclair se je podvignil na svoje prepričanje, socializem in socialiste in na svojo skladovnico socialistično-propagandističnih knjig ter postal — demokrat, torej njihov! Presladka muzika za reakcionarna ušesa! Socializma in socialistov bo zdaj konec in reakcija bo kralevala na zemlji na vekov veke! Amen.

Ali pa je ta radost reakcije utemeljena? Ali je Upton Sinclair res obrnil hrbet socializmu in so-

cializem? Ali se je res udinjal reakciji?

Kdor to verjame, ne pozna Uptona Sinclairja. In kdorkoli se zaradi tega njegovega koraka veseli, češ, sveti kapitalizem je ob enega izmed najhujših sovražnikov, prekleti socializem pa je izgubil zelo močan steber, se veseli pregodaj.

Avtor "Džungle" namreč ni še in ne bo postal prijatelj sistema, proti kateremu se bori že nad trideset let. Avtor "Jimmie Higginsa" ni in ne bo prenehal biti socialist. Avtor "Bostona" ni in ne bo pozabil krivice, ki jih nanasa kapitalistični sistem delavcem. Avtor teh in skladovnice drugih knjig, ki so vsaka posebej obsodba današnjega sistema krivic in izkoriščanja, ni, ne bo in ne more postati prijatelj izkoriščevalcev in zatiralcev. On je bil, je in bo ostal njihov največji sovražnik in prijatelj zatiranih in izkoriščanih delavcev. O tem ne more dvomiti nihče, kdor pozna Uptona Sinclairja in njegovo delo.

Kaj pa tedaj pomeni njegov najnovejši korak?

Nekaj čisto človeškega: Upton Sinclair je začel podlegel dvomom, ki so mu šepetali na uho, da s čisto socialistično taktiko nemara ne pridemo nikamor, in vabljevji zmoti, da bi ameriško delavstvo lahko hitreje prišlo do svojega cilja, če bi se vbrizgnilo v korumpirano telo ene izmed obeh kapitalističnih strank močne injekcije socializma. Mnogim se zdi seveda čudno, da se je podstopil takega

eksperimentiranja baš Upton Sinclair, najboljši poznavalec ameriškega kapitalizma in njegovih političnih organizacij, vendar se nam stvar ne bo zdelo tako čudna, če pomislimo, da je tudi Upton Sinclair navsezadnje zgolj — človek. Vsem ljudem pa je lastno, da včasih podvomijo o pravilnosti izbranih poti za dosego določenih ciljev in takim dvomom navadno sledijo eksperimenti, ki človeka ali popolnoma vržejo s starega pota, ali pa le malo in začasno, da se pozneje vrne na staro pot ter s toliko močnejšo vero koraka po nji. Šibke značaje take krize navadno uničijo, ne pa močnih značajev, temveč jih le utrdijo v njihovem starem prepričanju, da je stara pot prava.

Upton Sinclair pozna ameriški kapitalizem in njegova politična otroka, republikansko in demokratiško stranko in ve, da z njimi delavec ne more napraviti kompromisa, od katerega bi imel kako korist. Vzlic temu je trenutno podlegel dvomom. Mogoče mi ne hitimo za svojim ciljem po pravi poti? Mogoče bi vendarle hitreje prišli do svojega cilja, če bi se odeli recimo v plašč ameriškega demokratizma? Mogoče bi se pa le dalo na ta način kam priti? Verjetno sicer ni, mogoče pa je, na svetu je vse mogoče ... Poskusimo ...

In Upton Sinclair je poskušal. Ali bo šlo? Upton Sinclair bi moral vedeti, da ne bo šlo. Če pa vzlic temu medli v kakem skrivnem kotičku njegovega bitja rahlo upanje, da njegov pookus

morda le ne bo prinesel zgolj razočaranja, tedaj to upanje ne bo živel dolgo. Upton Sinclair bo končno moral spoznati, da je vse tisto, kar je on sam neprenehoma učil skozi več kot trideset let, čista resnica. Spoznati bo moral ponovno, da za smrt zrelega bolnika ne rešijo nobene injekcije. In pritrđiti bo moral samemu sebi, da delavec ne bo nikdar strli svojih čkov a kompromisi s kapitalizmom in njegovimi političnimi sateliti. In ponovno bo moral priznati, da delavec ne bo nikdar postal gospodar svoje usode s pomočjo svojih nespravljivih sovražnikov.

Ko bo Upton Sinclair pod pezo dejstev spoznal svojo najnovejšo zmoto, se bo vrnil k nam ter postal še bolj naš kot je bil doslej; vrnil se bo, kakor se je vrnil po svoji medvojni zmoti. Vrnil se bo, ker je ostal vzlic vsemu iskren, veren, prepričan socialist. Vrnil se bo, ker bo prišel do ponovnega spoznanja, da je njegovo mesto samo in edino med nami.

Naj se nihče med nami ne žalosti zaradi tega, ker Upton Sinclair išče nominacijo za gubernerja države Californije na demokratiški listi.

Tudi Upton Sinclair je zmotljiv človek. Toda on bo svojo zmoto spoznal ter se vrnil na svojo staro pot, na našo pot. O tem smo lahko prepričani.

Naši nasprotniki pa naj se ne veselo prezgodaj: Upton Sinclair je vzlic vsemu ostal naš, je naš prav tako, kakor je bil zmerom in bo naš tudi ostal.

Pa tudi če bi bilo mogoče, da bi ga izgubili, bi nam ostalo njegovo delo, katerega nam nihče ne more vzeti, tudi on sam ne.

Toda Upton Sinclair se bo vrnil med nas!

Vrnil se bo, ker je vzlic vsemu ves naš!

Ivan Jontez.

Gejša naj izginejo

Pot iz čajarn v industrijske obrate

Japonski notranji minister je odločil, da morajo izginiti vse čajarne, ki zaposlujejo še gejše. Koncesije za takšno čajarno ne prejme nihče več in takno bo v kratkem konec prastare, zanimive japonske ustanove.

Ta ustanova pa seveda že zdavnaj ni več to, kar je bila včasih in gejša ima danes drugačen pomen nego pred davnimi leti. Gejša, ki jo poznamo iz potpisov in operet, je v japonskem smislu prav za prav neke vrste natakarka in se imenuje v nasprotju s pravo gejšo "šoki". Prava gejša, ki je dobila svojo izobrazbo na veliki šoli v Kiotu, je še danes spoštovana igralka in plešalka ter da nekaj na to, da je nihče ne zamenja s šokijo, ki ima dolžnost, da streže z večnim nasmehom na obrazu vsem željam dobro plačujočega gosta v čajarni.

V velikem delu vseh primerov ni šoki nič drugega nego to, kar naša prostitutka in je zato popolnoma v redu, da jo hočejo oblasti zatreti. Večinoma jo je lastnik čajarne pridobil od njegove očeta na račun kakšnega posojila in je smel z njo razpolagati, dokler ni bilo to posojilo plačano, kakor je hotel. A je redko kdaj si je moglo dekle toliko zaslužiti, da bi si odkupilo svobodo; lastnik ji je zaračunal dragoceno oblačila in nakit, vzgojo in hrano, ki jo je prejela od njega, in dolg je narasel tako, da bi morala živeti še eno življenje, če bi se hotela rešiti dolgov. Spravedljiva vlada je sicer že pred leti prepovedala zastavljati žive ljudi za denar, toda lastniki čajarn so našli luknjo v teh prepovedih, ki jih je napravila nesmiselne. Svoje gejše so enostavno adoptirali in paragrafi jim niso mogli do živlega. Zdaj pa se je vlada odločila za temeljitejša ukrepe, ki bodo sistemu čajarn s kupljenimi gejšami napravili najpoznejše v treh letih konec.

Kam se bodo obrnila potem vsa ta dekleta, ki živijo danes sicer v bistvu tragično, a kolikor toliko brezskrbno življenje? Nu, Japonska potrebuje cenjenih delovnih moči za svoje tovarne, ki se hoče z njihovimi proizvodi polastiti svetovnega trga. Tovarne že čakajo in večno smehljajoča se dekleta pridejo iz relativno luksurioznega življenjskega videza v suhoparno življenje res-

ničnosti, kjer bo treba za vsakdanji in morda nazadostni kosček kruha trdo delati. Namestu da bi bile sužnje svojih poednih gospodarjev, postanejo sužnje industrializiranega družbenega reda. Ali je to pravilna rešitev tega problema in da-li bi se stvar ne dala urediti kako drugače, tega sistem ne vprašuje.

CITRONA — ŽRTEV KEMIJE

Odkar se je posrečilo kemiji izdelovanje sintetične citronove kisline, je začelo propadati na Siciliji gojenje citron, ki so bile prej eden izmed glavnih izvoznih predmetov te blagoslovljene dežele. Naravni fabrikat, ki mu je morala cena že itak pasti na tretjino prejšnje vrednosti, ne more več tekmovati z umetnim proizvodom, veliksanske množine zlatih sadežev trohno brez haska in obstoji nevarnost, da bo ta stoletni vir dohodka sicilske dežele popolnoma usahnil.

Da preprečijo to nevarnost, so sklicali prizadeti krog te dni poseben kongres, ki se je bavil samo s tem problemom. Po dolgih razpravah so ugotovili, da bi se dala rentabilnost citronskega nasadov dvigniti z novimi tehničnimi metodami. Po teh metodah bi izdelovali samo najboljše in najtrajnejše limonov sok, izžete sadeže bi uporabili za izdelavo meze, a pred vsem bi iz njih pridelovali dišeča olja. To bi bila pota, po katerih bi citrorni ostalo še nekaj bodočnosti.

KNJIGE S. N. P. J.

Pri Prosveti oziroma Književni Matici SNPJ imamo na rokah še nekaj dobrih knjig in če katere želite naročiti, sedaj je čas za to.

- Ameriški Slovenci, stane.....\$5.00
- Slovensko Angleška Slovnica.... 2.00
- Zajedalec..... 1.75
- Zakon Biogenetike..... 1.50
- Pater Malavenstura v kabaretu.. 1.50
- Jimmie Higgins..... 1.00
- Erbenstva, igra..... .35
- Med brati, igra..... .10

Denar in naročilo pošljite na naslov:

PROSVETA

2657 S. Lawndale Avenue.

BOŽIČ v stari domovini

Brez dvoma vam misel na Božič vrne prijetne spomine in porodi željo, da bi praznovali praznike med svojimi sorodniki in prijatelji v stari domovini. Pridružite se enemu naših osebno vodenih izletov.

Posebna odplutja iz New Yorka:
ALBERT BALLIN... 9. decembra
ST. LOUIS.....12. decembra

Izborne železniške zveze od Hamburga do Jugoslavije.

\$171.50 TRETJI RAZRED
TJA IN NAZAJ

Iz New Yorka do Ljubljane in nazaj.

Za nadaljnje pojanila vprašajte svojega lokalnega agenta ali

HAMBURG-AMERICAN LINE

177 N. Michigan Ave. Chicago Ill.

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča d

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaško-slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLAV S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojanila daje vodstvo tiskarne. Cene smerne, unijako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTER

2657-59 So. Lawndale Avenue
Telefon Rockwell 4964
Chicago, Ill.

Tam se dobe na željo tudi vse utamne pojanila

Lita, žena Charlie Chaplina, za ločitev in pravi, da ne more jati s \$700 mesečnih aljmentov

BOŽIČ V STARI DOMOVINI

Hamburg American Line priredila dva pripravna božična izleta za one, ki hočejo praznovati praznike v domovini.

Parnik Albert Ballin odpluje 9. decembra z dvema pinama: Prvo, iz Srednje Zapada, bo vodil Mr. E. Schubin, član Hapaga čilke urada, druga, iz vzhodnega dela, bo pod nadzorstvom newyorškega urada.

12. decembra bo odplul New Yorka parnik St. Louis, katerem bo potovalo dosti nikov, ki hočejo biti za doma.

Oba parnika bosta na lango vsem onim, ki se hočejo deležiti kateregakoli teh izletov. Kakor vedno, bo tudi to razpolago izborna kuhinja. Potniki bodo s tem parnikoma dospeli v svoj kraj par dni pred Božičem, bodo lahko v družbi svojih prijateljev in znancev se bodo svedočnosti pričele. Prostore za ta dva izleta lahko zajamčite pri katerikoli lokalnem agentu ali v Hamburg-American Line.